

LT

LT

LT

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 7.5.2009
KOM(2009) 212 galutinis

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS
PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ
REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI**

**Viešojo sektoriaus informacijos pakartotinis naudojimas
– Direktyvos 2003/98/EB peržiūra –**

[SEC(2009) 597]

**KOMISIJOS KOMUNIKATAS EUROPOS
PARLAMENTUI, TARYBAI, EUROPOS EKONOMIKOS IR SOCIALINIŲ
REIKALŲ KOMITETUI IR REGIONŲ KOMITETUI**

**Viešojo sektoriaus informacijos pakartotinis naudojimas
– Direktyvos 2003/98/EB peržiūra –**

1. ĮVADAS

Šio komunikato tikslas – peržiūrėti Viešojo sektoriaus informacijos (VSI) direktyvos¹ taikymą ir pabrėžti, kad skaitmeniniame amžiuje VSI galima naudoti pakartotinai. VSI – didžiausias Europos informacijos šaltinis. Tai – žemėlapiai ir palydoviniai vaizdai, teisės aktai ir teismų praktikos dokumentai, statistika ir įmonių, gyventojų bei patentų registrai. VSI remiamasi rengiant kasdien Europos piliečiams siūlomus produktus ir paslaugas, tokius kaip navigacijos sistemos, oro prognozės, finansinės ir draudimo paslaugos.

Europos Sąjungos VSI rinkos vertė sudaro 27 mlrd. EUR², taigi, ji yra keturis kartus didesnė už ES judriojo tarptinklinio ryšio paslaugų rinkos vertę³. Tai rodo, kad skaitmeniniame amžiuje viešojo sektoriaus informacija yra pagrindinė ekonominės veiklos varomoji jėga. Todėl vis aktyviau naudojant šį šaltinį bus galima tiesiogiai prisidėti prie tokių ES tikslų, kaip konkurencingumo didinimas ir naujų darbo vietų kūrimas, įgyvendinimo.

VSI direktyva panaikinamos pagrindinės kliūtys pakartotiniam naudojimui vidaus rinkoje, tokios kaip diskriminuojamoji veikla, rinkų monopolizavimas ir skaidrumo trūkumas. Nuo direktyvos priėmimo padaryta pažanga, bet valstybės narės turi imtis tolesnių veiksmų, kad atskleistų visas viešojo sektoriaus informacijos Europos Sąjungos ekonomikai teikiamas galimybes.

Tai, kas išdėstyta analizėje ir išvadose, patvirtinama prie šio komunikato pridedamame tarnybų darbo dokumente.

2. VSI PAKARTOTINIS NAUDOJIMAS INOVACIJOMS IR AUGIMUI

Dėl interneto radikaliai pakito įmonių ir piliečių priėjimo prie VSI ir jos pakartotinio naudojimo galimybės. Kadangi atsirado galimybė suskaitmeninti turinį, jį galima pakartotinai panaudoti naujais būdais, sujungiant įvairių šaltinių informaciją ir suteikiant jai pridėtinę vertę. Pavyzdžiais galėtų būti navigacijos paslaugos, tikrą laiką informacija apie eismą, į mobiliojo ryšio telefonus siunčiamos oro prognozės ir kredito reitingų paslaugos. Tokie visiškai ar iš dalies VSI pagrįsti produktai ir paslaugos skatina kurtis naujas įmones ir darbo vietas, suteikia didesnę pasirinkimą vartotojams ir didesnę naudą ekonomikai. Dažnai šie

¹ 2003 m. lapkričio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/98/EB dėl viešojo sektoriaus informacijos pakartotinio naudojimo, OL L 345/90, 2003 12 31.

² Europos viešojo sektoriaus informacijos išteklių vertinimo tyrimas (*Study on Measuring European Public Sector Information Resources*, angl. MEPSIR), Helm *et al.*, 6/2006.

³ 2007 m. ji sudarė 6,5 mlrd. EUR. 2008 m. rugsėjo 23 d. Komisijos komunikatas dėl Reglamento (EB) Nr. 717/2007 persvarstymo, COM (2008) 579 galutinis.

produktai ir paslaugos yra susiję su daugiau nei viena valstybe nare, nes informacijos poreikis nepaiso sienų.

Kai kurių VSI paremtų paslaugų, tokių kaip asmeniniai navigacijos įtaisai, paklausa yra tokia didelė, kad jų pardavimas 2006–2007 m. išaugo tris kartus (parduota 31 mln. įtaisų), ir manoma, kad 2012 m. jų pardavimas išaugs daugiau nei du kartus – iki 68 mln. vienetų⁴. Tai viena iš greičiausiai augančių buitinės elektronikos sričių. Didžiausia pasaulyje mobiliojo ryšio telefonų gamintoja „Nokia“ sumokėjo beveik 6 mlrd. EUR, kad išigytytų pasaulyje skaitmeninių žemėlapių sudarymo srityje pirmaujančią įmonę „Navteq“.

Rinka vis dar vystosi, ir bazinės navigacinės sistemos pridėtinė vertė augs ją papildant nauja įvairių sričių informacija, pvz., informacija apie eismą, leidžiančia vairuotojams iš anksto numatyti transporto spūstis, oro prognozėmis atvykimo vietoje ir informacija apie stovėjimo aikšteles ar viešojo transporto pasirinkimo galimybes.

Nors VSI vis dažniau naudojama pakartotinai, daugelis galimybių dar nėra išnaudotos – tai lemia viešojo sektoriaus institucijų informacijos išteklių valdymo būdas. Viena iš šio valdymo būdo priežasčių – dėmesys sąnaudų susigrąžinimui per trumpą laiką, o ne naudai visos ekonomikos mastu. Toks viešojo sektoriaus institucijų noras dažnai kyla dėl joms daromo spaudimo finansuoti dalį savo veiklos. Dėl to gali kilti konkurencija tarp viešojo ir privataus sektorių, gali būti sudaromos ribojančios licencijų išdavimo ir apmokestinimo sąlygos ir suteikiamos išskirtinės teisės.

Be to, VSI pakartotinai naudoti trukdo praktinės priežastys, pvz., informacijos apie turimą VSI stoka. Kitais atvejais viešojo sektoriaus institucijos abejingai žiūri į pradinius sumanymus pakartotinai panaudoti jų informaciją komerciniais tikslais arba neišnaudoja jos teikiamų ekonominių galimybių.

Sąžiningos prekybos tarnybos tyrimo⁵ duomenimis, dėl to, kaip viešojo sektoriaus institucijos teikia VSI, Jungtinės Karalystės ekonomika kasmet neišnaudoja galimybių, kurių vertė – 500 mln. GBP.

ES situacija akivaizdžiai skiriasi nuo JAV, kuriose pakartotinis naudojimas yra labai skatinamas. Piliečiai ir įmonės turi daug teisių naudotis VSI elektroniniu būdu ir daug galimybių ją dar kartą naudoti komerciniais tikslais. Federalinės VSI autorių teisės nėra saugomos, o jos pakartotinis naudojimas nėra ribojamas. Be to, mokestis už tokį naudojimą daugiausia apskaičiuojamas tik pagal informacijos atkūrimo ir platinimo ribines sąnaudas.

3. VSI DIREKTYVOS ĮGYVENDINIMAS

VSI direktyva buvo priimta 2003 m. lapkričio mėn. Ja suvienodinamos pagrindinės VSI teikimo pakartotiniams naudotojams sąlygos, siekiant visoje Bendrijoje skatinti VSI pagrįstą

⁴ <http://www.instat.com/press.asp?ID=2343&sku=IN0804074ID>, 2008 06 25.

⁵ Viešosios informacijos naudojimas komerciniais tikslais (*The commercial use of public information*, CUIPI), OFT, 12/2006.

produktų bei paslaugų kūrimą ir išvengti konkurencijos iškraipymo. Ja reglamentuojamas nediskriminavimas, mokesčių ėmimas, išskirtiniai susitarimai, skaidrumas, licencijų išdavimas ir praktinės priemonės, kurios padėtų lengvai rasti ir pakartotinai naudoti viešuosius dokumentus. Jau sudarytiems išskirtiniams susitarimams buvo taikomas pereinamas laikotarpis, kuris baigėsi 2008 m. gruodžio 31 d. Valstybės narės gali daryti daugiau nei numatyta direktyvoje nustatytais būtiniais standartais.

Visos valstybės narės įgyvendino direktyvą, nors tik keturios iš jų iki nustatyto termino – 2005 m. liepos 1 d. Komisija pradėjo nagrinėti 18 pažeidimo bylų prieš valstybes nares⁶, o Europos Teisingumo Teismas priėmė 4 sprendimus dėl direktyvos neįgyvendinimo⁷. Valstybės narės direktyvą įgyvendino skirtingai:

1) 11 valstybių narių (BE, DE, GR, ES, IE, IT, CY, LU, MT, RO, UK) priėmė konkrečias VSI pakartotinio naudojimo priemones.

2) 4 valstybės narės (DK, AT, SI, SE) pasirinko tam tikrų naujų pakartotinio naudojimo priemonių ir anksčiau už direktyvą priimtų teisės aktų derinį, o 8 valstybės narės (BG, CZ, FI, FR, LV, LT, NL, PT) pritaikė dokumentų naudojimui skirtus teisės aktus, į juos įtraukdamos VSI pakartotinį naudojimą.

3) 4 valstybės narės (EE, HU, PL, SK) pranešė Komisijai tik apie priemones, bet nenurodė konkrečių pakartotiniam naudojimui taikomų nuostatų.

Siekdama stebėti, kaip direktyva įgyvendinama ir taikoma, Komisija taiko išsamią atitikties analizę. Ji taip pat siekia glaudaus administracinio bendradarbiavimo. Tai paskatino kelias valstybes nares, pvz., Daniją, Graikiją, Airiją, Maltą ir Švediją, kurių įgyvendinimo priemonės, apie kurias jos iš pradžių pranešė, nevisiškai atitiko reikalavimų, skubiai pakeisti teisės aktų nuostatas.

Įgyvendindama pakartotinio naudojimo politiką, VSI direktyvos principus Komisija taiko ir savo dokumentams. Komisijos sprendime 2006/291/EB, Euratomas⁸, neapsiribojama direktyvos nuostatomis ir numatyta, kad mokesčiai daugių daugiausiai grindžiami ribinėmis sąnaudomis ir kad visi dokumentai gali būti pakartotinai naudojami. Pavyzdžiais galėtų būti Eurostato statistiniai duomenys, Komisijos vertimo atmintys, ES teisės duomenų bazė EUR-Lex ir tyrimai. Komisijos informacija dažnai pateikiama 22 arba net 23 kalbomis, o tai jai suteikia unikalią vertę, pvz., ją apdorojant mašininio vertimo priemonėmis.

⁶ Iš pradžių išpareigojimo pranešti apie įgyvendinimą neįvykdė Belgija, Čekija, Vokietija, Graikija, Ispanija, Italija, Kipras, Latvija, Lietuva, Liuksemburgas, Malta, Nyderlandai, Austrija, Portugalija ir Vengrija, o šiuo metu direktyvos neatitinka Italijos, Lenkijos ir Švedijos nacionalinės įgyvendinimo priemonės.

⁷ Jie taikomi Austrijai, Belgijai, Ispanijai ir Liuksemburgui.

⁸ OL L 107, 2006 4 20, p. 38.

4. VSI DIREKTYVOS POVEIKIS IR TAIKYMO SRITIS

4.1. Direktyvoje numatyti pakeitimai

Direktyvoje išaiškinama teisinė VSI pakartotinio naudojimo vidaus rinkoje sistema tose srityse, kuriose valstybės narės taikė labai skirtingas taisykles ir metodus. Toliau pateikiami direktyvos poveikį iliustruojantys pavyzdžiai.

1) Pakartotini naudojimą skatinantys nauji teisės aktai: Belgijoje direktyva padėjo iš esmės pakeisti požiūrį į pakartotinai komerciniais tikslais naudojamą viešojo sektoriaus informaciją – anksčiau draustas, dabar toks naudojimas yra skatinamas.

2) Kai kuriose valstybėse narėse (pvz., Nyderlanduose ir Švedijoje) nutraukti viešojo sektoriaus institucijų sudaryti išskirtiniai susitarimai; Švediją įvesti pakeitimus paskatino Komisijos veiksmai gavus skundą. Nyderlanduose ir Jungtinėje Karalystėje atlikti išsamūs tyrimai siekiant nustatyti centrinės valdžios ir savivaldybių administracijų sudarytus išskirtinius susitarimus. Latvijoje nustatyta tvarka, kuria siekiama užtikrinti, kad bet kokios išskirtinės teisės būtų suteikiamos atsižvelgiant į direktyvos nuostatas ir į konkurencijos institucijų išvadas.

3) Apmokestinimas. Nyderlandai pranešė, kad, remiantis direktyvos preambulėje pateiktomis rekomendacijomis, ketina pereiti prie tvarkos, kai būtų imamas tik pagal ribines sąnaudas skaičiuojamas arba mažesnis mokestis. Kitų valstybių narių viešojo sektoriaus institucijos perėjo prie apmokestinimo pagal ribines sąnaudas režimo (pvz., Ispanijos kadastras) arba radikaliai sumažino kainas (pvz., Austrijos žemėlapių sudarymo agentūra). Vykdam tą politiką labai padaugėjo pakartotinių naudotojų ir jie tapo įvairesni.

Austrijos žemėlapių sudarymo agentūra (BEV) tam tikrų duomenų rinkinių kainas sumažino iki 97 %. Dėl to informacijos naudojimas labai smarkiai išaugo (kai kuriais atvejais – 7 000 %). Informaciją taip pat pradėjo naudoti daugiau mažų ir vidutinių įmonių; be to, informacija pakartotinai pradėta naudoti naujuose sektoriuose (pvz., sveikatos apsaugos ir žemės ūkio). Sumažinus kainas nepaprastai išaugo paklausa, todėl bendra BEV apyvarta liko nepakitusi.

4) Su VSI pakartotiniu naudojimu susijusių konfliktų sprendimo priemonės įgyvendintos, pvz., Prancūzijoje, Slovėnijoje ir Jungtinėje Karalystėje; atsižvelgiant į tai, kad šios priemonės yra naudojamos, galima teigti, kad esama poreikio greitai ir mažomis sąnaudomis spręsti ginčus ir gauti tarpininkavimo paslaugas. Prancūzijos susipažinimo su administraciniais dokumentais komisija (pranc. *Commission d'accès aux documents administratifs*) 2007 m. užregistravo 53 VSI pakartotinio naudojimo atvejus.

5) Turimai VSI skirti interneto portalai sukurti, pvz., Slovėnijoje ir Jungtinėje Karalystėje, ir jie naudojami kaip priemonė, padedanti rasti ir naudoti informaciją ir ją prekiauti.

Jungtinės Karalystės viešojo sektoriaus informacijos biuras daugelį metų padeda sudaryti palankias sąlygas pakartotinai naudoti informaciją. Jis sukūrė valstybės institucijų internetinio naudojimo licencijas, kurios šiuo metu išduotos 15 000 naudotojų, ir įgyvendina Sąžiningo prekiautojo informacija programą, kuria siekiama užtikrinti, kad viešojo sektoriaus institucijos atitiktų sąžiningumo ir skaidrumo reikalavimus. Šio biuro svetainė, kurioje pateikiama išsami informacija apie turimą VSI ir siūlomos „problemų sprendimo paslaugos“ sprendžiant su

pakartotiniu naudojimu susijusius klausimus, yra 9-oji tarp dažniausiai lankomų vyriausybės svetainių.

4.2. Direktyvos poveikis patvirtinamas tyrimais ir konsultacijomis

Atliekant mokslinį tyrimą, kuriuo siekiama įvertinti direktyvos poveikį trimis pagrindiniams VSI teikiantiems sektoriams – geografijos, meteorologijos ir teisės ir (arba) administravimo, – stebėti skirtingi rodikliai, padedantys įvertinti VSI pakartotinį naudojimą; per tyrimą nustatyta, kad rinka auga ir kad pastaraisiais metais visų šių sektorių informacija vis dažniau pakartotinai naudojama⁹.

2007 m. geografijos sektoriaus VSI buvo parsišūsta apie 350 % daugiau nei 2002 m.; vien tik Vokietijos rinkoje jos vertė apytikriai sudarė 1,5 mlrd. EUR – 50 % daugiau nei 2000 m.¹⁰

Nacionalinės meteorologinės tarnybos nurodė, kad parsišūstos informacijos kiekis 2002–2007 m. išaugo 70 % ir kad 2006 m. ES meteorologinės informacijos rinkos vertė sudarė apie 530 mln. EUR, t. y. 60 % daugiau nei 1998 m.

Geografijos ir meteorologijos sektorių informacijos pakartotiniai naudotojai daugiausia skundžiasi dėl aukštų kainų, ribojančių licencijų išdavimo sąlygų ir diskriminacijos. Meteorologijos sektoriaus informacijos pakartotiniai naudotojai, susidūrę su problemomis gauti Europos VSI, duomenis surinko iš kitų šaltinių (JAV arba privačių duomenų šaltinių) arba apskritai nustojo vystyti tam tikras paslaugas.

Daugelis *teisės ir administravimo* sektoriaus informacijos turėtojų per pastaruosius kelerius metus pastebimai pakeitė jų duomenų naudojimo politiką ir šiuo metu siūlo nemokamą informaciją internetu. Šis pokytis prisideda prie stipraus rinkos augimo. Informacijos turėtojai nurodo, kad nuo 2002 m. rinka išaugo 40 %; pakartotiniai naudotojai taip pat patvirtina, kad pajamos stabiliai auga. Pagrindinė šio sektoriaus informacijos pakartotinių naudotojų problema – trūksta informacijos apie turimą VSI ir jos laikymo vietą.

Prancūzijos teisinės informacijos sektorius yra vienas iš dinamiškiausių sektorių profesionalioje skaitmeninės informacijos rinkoje, kurio rinka dėl jam suteiktos didelės pridėtinės vertės 2007 m. išaugo 17 %¹¹.

Atlikdama šią peržiūrą, Komisija konsultavosi su valstybėmis narėmis ir suinteresuotomis šalimis¹². Respondentai mano, kad VSI direktyva turi teigiamą poveikį VSI pakartotiniam naudojimui. Tačiau tiek suinteresuotosios šalys, tiek valstybės narės nurodo, kad dar nėra žinomi visi galimi VSI pakartotinio naudojimo būdai. Viešojo sektoriaus institucijos ne visiškai supranta savo atsakomybę ir galimybes, o privačios įmonės turi mažai žinių apie savo teises ir galimybę naudotis VSI.

Pakartotiniai naudotojai siūlo įvesti direktyvos pakeitimus, kad būtų sugriežtintos jos nuostatos. Be kita ko, siūloma praplėsti direktyvos taikymo sritį, įpareigoti valstybines įstaigas leisti pakartotinai naudoti informaciją, įvesti pagal ribines sąnaudas skaičiuojamą

⁹ Viešojo sektoriaus informacijos (VSI) pakartotinio naudojimo vertinimas geografinės informacijos, meteorologinės informacijos ir teisinės informacijos sektoriuose, MICUS, 12/2008.

¹⁰ Idem.

¹¹ Serda GFII pranešimas spaudai, 2009 01 27.

¹² Konsultacijų ir atskiros pagalbos rezultatus galima rasti http://ec.europa.eu/information_society/policy/psi/index_en.htm.

mokestį, naudotis nepriklausomų reguliuotojų paslaugomis ir (arba) konfliktų sprendimo priemonėmis, aiškiau apibrėžti viešuosius uždavinius, sudaryti nacionalinius registrų sąrašus ir (arba) saugyklas ir nustatyti privalomąjį kasmetinį valstybių narių atsiskaitymą Komisijai. Be to, jie prašo išaiškinti tam tikrus direktyvoje naudojamus terminus, kurie jiems atrodo dviprasmiški, tokius kaip dokumentų, viešųjų uždavinių, apmokestinimo pagal ribines sąnaudas ir pagrįstos investicijų gražos apibrėžimus.

Dauguma konsultacijas teikusių valstybių narių mano, kad dar anksti keisti direktyvą, ir pageidautų skirti daugiau laiko jai visiškai įgyvendinti. Viešojo sektoriaus institucijos mano, kad dabartinė direktyvoje numatyta sistema veikia gerai.

4.3. Direktyvos taikymo sritis

VSI direktyvos 13 straipsnyje numatyta, kad Komisija turi atlikti direktyvos taikymo srities peržiūrą. Tai reiškia, kad reikia ištirti, ar nereikėtų direktyvos pradėti taikyti kultūros, švietimo bei mokslinių tyrimų organizacijoms ir visuomeniniams transliuotojams.

Konsultacijas teikę respondentai atkreipia dėmesį į kultūros, mokslinių tyrimų ir visuomeninių transliavimo įstaigų turimos informacijos pakartotinio naudojimo galimybes. Kai kurios suinteresuotosios šalys pareiškė pritarančios taikymo srities praplėtimui, nurodydamos, kad tai turėtų teigiamą poveikį Europos informacijos rinkos vystymuisi.

Tačiau valstybės narės (išskyrus Latviją ir Lietuvą) ir į taikymo sritį neįtrauktus sektorius atstovaujančios suinteresuotosios šalys mano, kad šiuo metu taikymo sritis neturėtų būti praplėsta, nes administracinė našta ir su ja susijusios sąnaudos būtų didesnės nei galima nauda. Jos nurodo, kad didelei daliai šių institucijų turimos medžiagos taikomos trečiosios šalies intelektinės nuosavybės teisės, todėl šiai medžiagai bet kuriuo atveju nebus galima taikyti direktyvos nuostatų. Pastarasis argumentas patvirtinamas neseniai atliktu tyrimu¹³, kuriame pateikta išvada, kad šiuo metu į direktyvos taikymo sritį nereikėtų įtraukti kultūros sektoriaus.

Komisija ragina, kad į taikymo sritį neįtraukti sektoriai, suteikdami leidimą pakartotinai naudoti jų informacijos išteklius, taikytų VSI direktyvos principus, visų pirma tuos, kurie susiję su skaidrumu, nediskriminavimu ir atsisakymu sudaryti išskirtinius susitarimus.

Viena iš ypatingą susidomėjimą keliančių sričių – valstybės biudžeto lėšomis apmokėtos mokslinės informacijos naudojimas. Atsižvelgiant į Komisijos komunikatą dėl mokslinės informacijos skaitmeniniame amžiuje¹⁴, teisė susipažinti ir naudotis šia informacija turėtų būti suteikiama visiems, kad ji būtų kuo naudingesnė mokslinių tyrimų ir inovacijų srityse.

Kita svarbi sritis yra susijusi su viešajai sričiai priklausančiu turiniu. Neseniai paskelbtame komunikate dėl Europos kultūros paveldo vienu pelės klavišo spustelėjimu¹⁵ Komisija pabrėžė, kad „visuomenei priklausantys kūriniai turėtų būti prieinami ir pakeistu formatu. Kitaip tariant, suskaitmeninus visuomenei priklausančius kūrinius ir padarius juos prieinamus internetu jie vis vien turėtų būti visuomenės nuosavybė“. Tačiau pastebima, kad kultūros įstaigos yra linkusios imti mokestį už galimybę susipažinti su viešojo sektoriaus

¹³ Viešojo sektoriaus ekonominio ir socialinio poveikio informacinei visuomenei vertinimas, Rightscom, 4/2009.

¹⁴ COM (2007) 56 galutinis.

¹⁵ COM (2008) 513 galutinis.

suskaitmeninta medžiaga ar už jos pakartotinį naudojimą. Todėl užuot skaitmeniniame amžiuje sudarius sąlygas piliečiams ir įtaigoms kuo plačiau susipažinti su viešajam sektoriui priklausančia informacija ir ja naudotis, ši informacija galėtų būti privatizuota. Komisija atidžiai stebės pažangą šioje srityje.

5. KOKIE TOLIMESNI VEIKSMAI?

Daugelis valstybių narių labai vėlavo įgyvendinti VSI direktyvą. Draudimas sudaryti išskirtinius susitarimus visiškai įsigaliojo tik nuo 2009 m. sausio 1 d. Todėl dar nėra jaučiamas visas dabartinės direktyvos poveikis.

Dėl šios priežasties **šiuo etape Komisija neketina daryti direktyvos pakeitimų. Ne vėliau kaip 2012 m.**, kai bus daugiau duomenų apie direktyvos poveikį, padarinius ir taikymą, **Komisija dar kartą atliks peržiūrą** ir rezultatus praneš Europos Parlamentui ir Tarybai. Jeigu ir tame etape bus daromos kliūtys plėsti pakartotinio naudojimo galimybes, **bus svarstoma galimybė priimti teisės akto pakeitimus.**

Tuo tarpu valstybės narės dar turi daug galimybių tobulinti savo VSI išteklių tvarkymą rinkoje. Komisija visų pirma atkreipia dėmesį į šias sritis:

1) Išsamus VSI direktyvos įgyvendinimas ir taikymas

Tai pirmas būtinas žingsnis siekiant panaikinti kliūtis, tokias kaip rinkų monopolizavimas ir diskriminavimas, trukdančias pakartotinai naudoti VSI. **Komisija ir toliau stebės valstybių narių įsipareigojimų vykdymą ir imsis veiksmų prieš direktyvos pažeidėjus.**

2) Išskirtinių susitarimų nutraukimas

Visi išskirtiniai susitarimai turėjo būti nutraukti iki 2008 m. gruodžio 31 d., išskyrus išimtinius atvejus, kai gali būti įrodyta, kad jie yra būtini teikiant visuomenei svarbias paslaugas¹⁶. Tačiau turima duomenų, kad valstybėse narėse vis dar esama galiojančių išskirtinių susitarimų. **Komisija atidžiai ištirs šio įsipareigojimo vykdymą. 2009 m. vasarą ji imsis tokių susitarimų masto vertinimo.**

3) Mokestis

Viešojo sektoriaus institucijos, pasirinkdamos mokesčio skaičiavimo pagrindą, turi vadovautis skaidrumo principu, t. y., jos turi laikytis direktyvoje nustatytos viršutinės mokesčių ribos. Skaičiuojant reikėtų atsižvelgti ne į bendrą viešojo sektoriaus institucijos apyvartą, o į atskiras duomenų bazes ar informacijos vienetus.

Neseniai Kembridžo universiteto atliktas tyrimas yra vienas iš kelių tyrimų, kurie rodo, kad neskaičiuojant mokesčio arba jį apskaičiuojant tik pagal ribines (dokumentų atkūrimo ir platinimo) sąnaudas VSI pakartotinai naudojama daugiausiai, o socialinė ir ekonominė nauda yra gerokai didesnė už tiesioginę sąnaudų susigrąžinimo finansinę naudą¹⁷. Toks požiūris rekomenduojamas VSI direktyvos preambulėje. Neseniai OECD priimtoje Rekomendacijoje

¹⁶ Direktyvos 11 straipsnio 2 ir 3 dalys.

¹⁷ Viešojo sektoriaus informacijos teikimo per prekybos fondus modeliai (*Models of Public Sector Information Provision via Trading Funds*), Newbery et al., 2/2008.

dėl geresnių galimybių gauti viešąją informaciją ir ja veiksmingiau naudotis¹⁸ apmokestinimas pagal ribines sąnaudas nurodomas kaip vienas iš svarbiausių principų.

Be to, ateityje Komisija teiks pirmenybę nuolatinei ribinių sąnaudų ekonominio pagrindo analizei, kurią atliks bendradarbiaudama su valstybėmis narėmis ir suinteresuotosiomis šalimis.

4) Palankių sąlygų pakartotinai naudoti informaciją sudarymas

Pagal direktyvos 3 straipsnį viešojo sektoriaus institucijos turėtų užtikrinti, kad pakartotinai naudojami dokumentai (t. y. dokumentai, kuriais suteikiama galimybė naudotis *bet kokiais* tikslais, kurie skiriasi nuo tų viešojo naudojimo tikslų, kuriais jie iš pradžių buvo sukurti) galėtų būti naudojami komerciniais ir nekomerciniais tikslais. Sudarydamos palankias sąlygas pakartotinai naudoti informaciją, viešojo sektoriaus institucijos turi visiškai laikytis Europos ir nacionalinės duomenų apsaugos taisyklių.

Viešojo sektoriaus institucijos skatinamos nustatyti ir pateikti savo informacijos išteklius taip, kad jais būtų galima lengvai ir greitai naudotis ir kad jų formatas nebūtų keičiamas. Šiuo atžvilgiu gali būti naudingi informacijos registrų sąrašai ir nacionaliniai VSI portalai. Bendradarbiavimas tarp viešojo ir privataus sektorių yra būtinas – turėtų būti skatinama partnerystė bei inovacija.

Komisija, visų pirma padedant VSI ekspertų grupei, skatins keitimąsi gerąja patirtimi apie priemones, kurios padeda sudaryti palankias sąlygas pakartotinai naudoti informaciją tarp valstybių narių. Tai padės skatinti informuotumą ir įgyvendinti pakartotinio naudojimo politiką, pasitelkus tokius projektus kaip VSI praktinė programa.

5) Sąžiningos konkurencijos tarp viešojo sektoriaus institucijų ir pakartotinių naudotojų užtikrinimas

Viešojo sektoriaus institucijos turėtų užtikrinti, kad privatiems pakartotiniams naudotojams būtų sudaromos sąžiningos licencijų išdavimo sąlygos, kad būtų vengiama diskriminavimo ir kryžminio subsidijavimo ir kad nebūtų suteikiama išskirtinių teisių, net jei šios institucijos rinkoje konkuruoja su pakartotiniais naudotojais.

Direktyvoje numatyta, kad valstybės narės pačios nustato, kokius viešuosius uždavinius vykdo viešojo sektoriaus institucijos. Tačiau kai kuriais atvejais nėra aiškios ribos tarp viešojo sektoriaus institucijų vykdomų viešųjų uždavinių ir jų veiklos rinkoje. Pasitaiko atvejų, kai viešieji uždaviniai vykdomi pačiose įvairiausiose veiklos srityse ir sudaro didžiąją dalį pridėtinės vertės VSI paslaugų rinkos. Dėl to gali susidaryti kryžminiam subsidijavimui palankios sąlygos, kai viešojo sektoriaus institucijos savo „neapdorotą“ informaciją toliau naudoja pridėtinės vertės paslaugoms vystyti palankesnėmis nei konkurentams siūlomomis sąlygomis. Tokiomis aplinkybėmis privatiems pakartotiniams naudotojams su viešojo sektoriaus institucijoms konkuruoti labai sunku.

Siekiant užtikrinti direktyvos 10 straipsnio 2 dalyje numatytą sąžiningą konkurenciją ir nediskriminuojančias sąlygas, jei viešosios institucijos, konkuruodamos su kitais pakartotiniais naudotojais, pakartotinai naudoja savo dokumentus pridėtinės vertės

¹⁸ C (2008) 36, 6/2008.

paslaugoms kurti, visiems turi būti taikomi vienodi mokesčiai bei kitos sąlygos. Šį tikslą galima pasiekti atskyrus viešojo sektoriaus institucijų viešųjų uždavinių įgyvendinimui ir rinkos veiklai skirtas sąskaitas. Be to, nors valstybės narės gali nustatyti, kokius viešuosius uždavinius vykdo jų viešojo sektoriaus institucijos, jos turi atsižvelgti į tam tikrus EB teisės aktuose nustatytus apribojimus ir kriterijus, kaip išaiškinta Europos Teisingumo Teismo (ETT)¹⁹. **Komisija skatina valstybes nares apibrėžti viešuosius uždavinius taip, kad būtų sudarytos kuo geresnės sąlygos pakartotinai naudoti VSI; ji taip pat skatins keitimąsi gerąja patirtimi ir stebės pažangą šioje srityje.**

Konkurencijos taisyklės taip pat gali labai padėti atskleisti visus galimus VSI pakartotinio naudojimo būdus ir užtikrinti, kad visi gali rinkos dalyviai gali nediskriminuojami pakartotinai naudotis informacija pagal direktyvos nuostatas.

6) Konfliktų sprendimas

Pakartotiniai naudotojai dažnai priklauso nuo savo šaltinių ir nenoriai skundžiasi dėl viešojo sektoriaus institucijų, kurios gali būti jų vieninteliai VSI teikėjai, veiksmų. Oficialios teismo procedūros gali ilgai tęstis ir būti brangios. Todėl reikalinga veiksminga, nebrangi ir nepriklausoma konfliktų sprendimo sistema. Keliose valstybėse narėse (pvz., FR, SI ir UK) sukūrus tokias sistemas skundų padaugėjo. Direktyvoje reikalaujama, kad valstybės narės turėtų teisės gynimo priemones, bet sprendimus dėl jų praktinio įgyvendinimo jos turi priimti pačios. **Komisija skatina valstybes nares sukurti skundų dėl VSI teikimo sistemą ir stebės pažangą šioje srityje.**

Svarbiausių veiklos aspektų santrauka

Valstybės narės:

- užtikrina **visišką ir teisingą direktyvos įgyvendinimą ir taikymą,**
 - **nutraukia išskirtinius susitarimus,** kaip nurodyta direktyvoje,
 - **taiko licencijų išdavimo ir mokesčio skaičiavimo modelius, kurie sudaro palankias sąlygas pakartotinai naudoti VSI,**
 - užtikrina sąžiningą konkurenciją tarp viešojo sektoriaus institucijų ir pakartotinių naudotojų.
- Be to, valstybės narės skatinamos sudaryti sąlygas, padedančias nustatyti informacijos šaltinius, juos pritaikyti naudojimui ir sukurti **greitai veikiančias ir nebrangias konfliktų sprendimo sistemas.**

Komisija:

- **atidžiai stebi,** kaip direktyva įgyvendinama ir taikoma,
- visų pirma tiria **išskirtinius susitarimus** (2009–2010 m.),
- **nagrinėja ribinių sąnaudų ekonominę pagrindą,**
- skatina **keitimąsi gerąja patirtimi (veiksmingos pakartotinio naudojimo politikos, viešųjų uždavinių, konfliktų sprendimų srityse),**

¹⁹ Terminas *viešasis uždavinys* (angl. *public task*) yra glaudžiai susijęs su viešosiomis paslaugomis arba visuotinės ekonominės svarbos paslaugomis ir kai kuriose kalbose jis yra sukeičiamas su kitais terminais (pvz., pranc. *mission de service public*). ETT kiekvienu atveju atskirai išnagrinėjo, ar tam tikrų rūšių valstybių narių veikla gali būti laikoma tokiomis paslaugomis, ir nustatė tam tikrus jų kriterijus, tokius kaip paslaugos universalumas ir tęstinumas, vienodi tarifai ir vienodos sąlygos.

- iki 2012 m. atlieka tolesnę direktyvos peržiūrą ir prireikus pateikia direktyvos pakeitimų pasiūlymą.

6. IŠVADOS

VSI direktyva nustatomos pagrindinės sąlygos, skatinančios pakartotinai naudoti VSI Europos Sąjungoje. Nuo jos priėmimo padaryta pažanga. Leista pakartotinai naudoti VSI komerciniais tikslais, atsisakoma rinkos monopolizavimo, sudarytos sąžiningos prekybos sąlygos, sumažėjo kainos ir užtikrintas didesnis skaidrumas. Tačiau valstybės narės daro ne vienodą pažangą ir ne vienodai įgyvendina direktyvą.

Vis dar yra didelių kliūčių. Tai – viešojo sektoriaus institucijų bandymai susigrąžinti kuo daugiau sąnaudų, o ne naudoti visos ekonomikos mastu, konkurencija tarp viešojo ir privataus sektorių, pakartotinai naudoti informaciją trukdančios praktinės problemos, tokios kaip informacijos apie turimą VSI trūkumas ir tai, kad viešojo sektoriaus institucijų nesugeba išnaudoti ekonominių galimybių.

Reikia stebėti ir įvertinti šias problemas ir valstybių narių pažangą jas sprendžiant – tik tada Komisija galės svarstyti, ar reikia teisinių VSI direktyvos pakeitimų.

Dabar valstybės narės turi sutelkti pastangas, kad būtų teisingai įgyvendinta ir pritaikyta visa direktyva, ir nutraukti išskirtinius susitarimus, taikyti tokius licencijų išdavimo ir mokesčio skaičiavimo modelius, kurie padėtų sudaryti geresnes sąlygas susipažinti su VSI ir ją pakartotinai naudoti, sudaryti vienodas sąlygas pakartotinai savo dokumentus naudojančioms viešosioms institucijoms ir kitiems pakartotiniams naudotojams ir skatinti kurti greitai veikiančias bei nebrangias konfliktų sprendimo sistemas.

Iki 2012 m., kai bus surinkta daugiau duomenų apie direktyvos poveikį, padarinius ir taikymą, Komisija dar kartą atliks peržiūrą ir, atsižvelgusi į valstybių narių per tą laikotarpį padarytą pažangą, apsvarstys teisės akto pakeitimus.